

PROGRESUL

Abonamentul:
Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

UN MEMENTO

De Virgil Pop.

Citesc într-o foae următoarele:

Pier Francezii. În cei din urmă 30 ani cu 132 mii a fost mai mic numărul nașterilor copiilor francezi, decît mai înainte. În același timp la toate celelalte popoare cu sute de mii s'a ridicat numărul cazurilor de naștere. Aceste cifre moarte ne spun lucruri tare triste. Franței, lăpătate de Dumnezeu, nu-i trebuie viață căsătoricească, ori cel puțin nu-i trebuie viață conjugală curată și cinstită. „Prin ceiace păcătuește cineva, prin aceia va peri“. Dacă și pe mai departe se va continua la ei descresțerea, va sosi vremea cînd prin muzee, în sticle de spirt, se va mai arăta cîteun Francez, îmbalzat.

Am citit și recitit aceste curiosități și m'am pus pe gînduri... Și meditînd asupra stării Francezilor mi-am adus aminte de Româniî noștri bănațeni!

Celce privește viața Românilor bănațeni în cei vre-o 30 ani din urmă și o aseamănă cu vremile de mai nainte, deciteori nu-și va fi zis în sine! „Pier Româniî bănațeni!“

Și bine grăește. Căci în vremece Româniî bănațeni au ajuns a despretui cutotul taina căsătoriei, cufundîndu-se în concubinaj, în vremece au ajuns a nu mai avea frică și cinste nici față de legile firii, necum de legile lui Dumnezeu, încît fără nicio muștrare a conștiințeiucid pruncii în pîntecele mamei lor, urmînd sistemul afurisit și păgînesc de „zwei“ — sau ce e și mai trist, de „ein — Kind“, prin care Româniî noștri au pornit spre prăpastia peririi, deunde nu va fi scăpare, dacă nu cumva va veni un ajutor extraordinar al milei dumnezeiești, și o extraordinară sfortare și sirguintă a tuturor factorilor competenți, bisericești și politici, de a smulge poporul din prăpastia în care a ajuns. Că Româniî bănațeni au pornit spre prăpastia peririi, aceasta nimeni nu o poate trage la îndoială. Dar dovadă ne sint datele statistice ale noului recensămînt.

Poftiți și asemați-le cu datele statistice din trecut și cu datele statistice ale fraților noștri ardeleni! Și veți vedea deosebirea enormă. Din punct de vedere al progresului moral și național sint datorî toți cei chemați stavili, până nu va fi prea tîrziu, aceste stări triste.

Cum a ajuns poporul francez pe căile peririi? Inceputul a fost viața necununată, adecă concubinajul. Ajuns odată în mocirla concubinajului, a făcut primul pas spre perire.

Concubinajul este hidra cea cu sute de capete, care cuprinzînd poporul român bănațean în brațele sale, sugă și stoarce viața sufletească a acestui popor, provăzut dealcum

dela Dumnezeu cu frumoase calități, făcîndu-l nesimțitor față de lucrurile sufletești, și față de interesele naționale, și cufundîndu-l în cele mai îngrozitoare păcate.

Biserica are mijloace coercitive încontra concubinajului. Atari mijloace sint:

a) preotul să nu intre cu crucea în casa concubină;

b) în biserică să nu-i miruiască;

c) dacă concubinii vin să se spovediască, preotul nu-i ertat să-i dezlege de păcate, pînăce nu vor promite sincer că vor părăsi viața concubinară, despărțîndu-se, ori cunîndu-se;

d) ceice au rămas pînă la moarte în viața concubinară, să fie lipsiți de înmormîntarea bisericească.

Aplicarea acestor mijloace obligă pe preoți, dar nu în toate cazurile cu aceiași rigoare, și nu orunde și în orice împrejurări. Așa spre pildă în părțile ardeleni se pot aplica toate aceste mijloace cu succes și cu mare folos, și se și aplică deregulă, deaceia în satele ardelenesti este detot mic numărul concubinajelor. În Ardeal poți păși încontra concubinajului cu mijloace radicale, căci poporul e mult mai religios, și mijloacele au succes mare. Dar în părțile bănațene nu se prea pot aplica, în multe părți nici nu e bine, căci poporul bănațean e slab în credință, nu prețuește mult autoritatea bisericească, și părăsește ușor legea, și apoi dacă ai vrea să pedepsești cu atari mijloace concubinajul, ar trebui să pedepsești jumătate satul.

Cum am putea deci să mîntuim poporul bănațean din ghiarele acestui bălaur omorîtor de suflete?

Preotul are datorința să îndemne părintește pe cei culpabili, atît în conveniri private, cît și în biserică, în predică (dar cu precauțiune), să-și părăsiască viața concubinară ori despărțîndu-se, ori cunîndu-se după lege. Dacă respectivii nu au datina să vină la biserică, și dacă nici îndemmurile și sfaturile părintești ale preotului nu folosesc nimic, atunci nu rămîne decît preotul să-și aducă aminte în rugăciunile sale de cei răfăcîți nicicînd însă să nu-și peardă nădejdea.

Vor zice însă unii că prin urmare pentru creștinii noștri bănațeni nu există niciun mijloc coercitiv încontra concubinajelor?

Ba există! După părerea mea în această privință ar putea face mult și antistiile comunale. Comuna, care ar vrea să scape de plaga concubinajului, să purceadă astfel: Fruntașii satului, în conțelegere cu membrii antistei comunale, să aducă un decis im-

potriva concubinajului, în înțelesul căruia să fie pedepsiți toți cei păcătoși cu o anumită sumă de bani, dacă pînă la un termen anumit nu vor părăsi viața concubinară.

Se înțelege că acest decis, ca să aibă valoare legală, și ca să se poată purcede din caz în caz cu toată rigoarea, are să fie întărit mai întăi de forul competent comitatens.

Cît de ușor ar putea face comunele lucrul acesta!

În foi, în cărți în conveniri, publice și private, pretutindenî, se face astăzi mare propagandă pentru stîrpirea păcatului beției, și aceasta pe baza relexor și stricăciunilor materiale, morale și naționale, ce le aduce cu sine năravul beuturii.

În timpul mai nou antistiile comunale încep a se pune în fruntea mișcărilor, întrucît decid închiderea crîșmelor în Dumineci și sărbători, obținînd și aprobarea autorităților comitatense.

Dar oare care e un rău mai mare și mai păgubitor, din punct de vedere moral și național, la poporul nostru: beutura ori concubinajul?

Desigur, că concubinajul; ori dacă nu e mai mare rău decît beutura, are baremi tot așa de funeste urmări, cași patima beției. Decî antistiile comunale, baremi cu același zel cu care se luptă încontra alcoholismului, ar trebui să se lupte și încontra concubinajului.

Aici în părțile bănațene, însă, unde concubinajul în măsură mai mare a infectat satele românești, decît păcatul beției, conducătorii comunelor au îndoita datorința de a lupta pentru stîrpirea concubinajului.

N'avem să ne temem nici de aceia, că doară forurile comitatense n'ar aproba un atare decis al antistiilor comunale încontra concubinajului. Avem date pozitive din cari se vede că și autoritățile mai înalte aprobă ideia. Așa în ce privește comitatul Caraș-Severin în anul 1909, dupăcît știm, însuși vicecomitele ar fi început a lucra în această direcție (paremi-se în urmarea unei interpelări făcute în congregația de primăvară a anului 1909, și grație intervenției energice a Il. S. părintelui I. Boros).

Pe lucru deci, frați Români! Preoți și primari ai comunelor și voi toți bărbații fruntași ai satelor noastre! Înțelegeți glasul vremii; faceți propunerea în vreuna din ședințele comunale, și nu lăsați să cadă propunerea! Sintem în ceasul al 12-lea!

Au nu vedeți cît de goale sint bisericile în Dumineci și în sərbători? Nu ve-

deți, că am ajuns la momentul critic, când în ochii poporului nostru aproape nicio poruncă dumnezeiască nu mai are respect? Nu vedeți cum pere din poporul nostru, așazicind văzind cu ochii, orce simțire morală mai înaltă și se cufundă până la treapta cea mai de jos a vieții animalice? Nu vedeți cum scade din an în an numărul copiilor noștri?

Dacă nu vrem să ajungem pe urma poporului francez, dacă dorim ca preste 200 ori 300 ani să se mai afle strănepoți de-ai noștri pe aceste plaiuri, dacă vrem să mintuim poporul nostru bănătean de prăpastia peririi, să ne punem pe lucru!

Să stărpim rădăcina relelor, concubinajul, și am mintuit poporul.

Ce are un sat din Germania?

Reproducem și noi din „Romănul” următorul interesant articol:

De vr'o săptămână mă aflu în comuna Alsheim (Valea Rinului). Satul acesta nu e dintre cele mai de frunte de pe aici, dar nici dintre cele din urmă. Cam de mijloc. Numărul fumurilor 420, al sufletelor 1800. Va să zică un sat ca și care și pe la noi sînt destule. Și totuși cită deosebire între un sat de pe aici și unul de la noi.

Aici sînt două școli cu 6 învățători și două învățătoare. Sînt doi preoți: unul catolic și celălalt protestant. În satul acesta sînt toate străzile pardosite cu peatră cioplită. Apaduct condus în fiecare casă și în fiecare grădină. Lumină electrică, condusă nu numai în casă, ci și în curte, pivniță în grajd.

Dar nu acestea m'au surprins, și nu despre acestea vreau să spun. Nu vreau să spun nici despre felul cum își lucră oamenii viile, nici despre grădinile pline cu totfelul de meri, peri, cireși, carți îi aduc Neamțului un frumos venit, fără ca să dea cu sapa sau cu hîrlețul, nici despre cîmpurile bogate și îngrijite, ca grădinile celor mai, harnici economii de la noi.

Păi doară două confesii într'o comună, eventual și cu două școli (sau cu nici una) și cu doi preoți, unul unit, altul neunit, sînt și pe la noi. Străzi pardosite cu petri ascuțite de-ți rupi călțunii în ele, mai sînt și pe unele orașele de la noi. Lumină electrică? de asta e în multe orașe de la noi din Ardeal. Ear apaduct? De asta e și la Sibiu, Brașov, Cluj. — Zic nu despre acestea vreau să spun, ci despre instituturile economice și sanitare ce-am atlat aci.

În satul acesta e o bancă sătească, care e înființată de vr'o 23 ani. Membru la banca aceasta se poate face și cel din urmă ziler. Cvota (Geschäftsanteil), adevă maximul sumei cu care poate

lua cineva parte la cooperativă, e 500 de mărci. Astea 500 nu trebuiesc însă plătite deodată, nici în rate de cîte 10—20 de mărci, ci în rate de cîte cel puțin 50 de pfenigi (30 de crețari). Acești 50 de pfenici lunar e obligat să-i plătească fiecare membru pînă ce a ajuns la suma de 50 de mărci. De aci încolo îi stă în voe fiecărui membru să plătească și mai departe pînă va ajunge la 500 de mărci, dar de obligat nu-i obligat. Dividenda ce se cuvine după cele 50 mărci nu se poate ridica, ci se scrie an de an lîngă ratele plătite, pînă cînd capitalul face cvota completă de 500 mărci. Capitalul social la banca aceasta face abia 17 mii de mărci. O sumă destul de mică, dar fiind însoțirea pusă pe baza unei garanțe nețarmurite, are credit la centrala cooperativelor pînă la suma de 500 mii de mărci. La ce însă banca asta modestă nu prea e avizată, căci i-se aduc depunerți din greu. În anul 1910 depunerțile au fost 384 de mii de mărci. Pentru depunerți se plătește 4 la sută, ear pentru împrumuturi 5%. Aproape toți membrii au avut cont curent. Venitul curat a fost pe anul 1910 de 5040 de mărci. Din suma aceasta s'a plătit 6% dividendă (aci nu-s tantieme), ear restul s'a împărțit așa: 1000 mărci pentru podurile și drumurile de pe hotar, 1400 mărci pentru spitalul și azilul băeților săraci din comună, 600 mărci pentru procurarea de aparate în sala de gimnastică comună. Restul la fondul de rezervă.

Tot aci e o tovărășie pentru procurarea articolelor delipsă la economia de cîmp și la vierit. Însoțirea asta s'ar putea zice, că nare capital social. Cvota aci face numai 3 mărci odată pentru totdeauna. Fiind însă și aceasta, ca și banca, pusă pe baza garanței nețarmurite, are credit. Averei celor peste 300 de membri e o garanță destul de solidă pentru fabricanții cu cari stă tovărășia în legătură directă. În anul 1910 s'au procurat prin însoțirea asta mărfuri ca: mașinării agricole, sămînțe, pari de vie, stropitori, gunoi artificial etc., în suma de 153 mii de mărci.

Proprietarii de viie (nu toți locuitorii se ocupă cu vieritul) și-au separat tovărășia lor pentru valorarea strugurilor, și mai ales a vinurilor. La aceasta sînt membri toți vierii din comună, bogăți și săraci. Singur „Bürgermeister”-ul face excepție. Bogătașul acesta produce la an cîte 40—50 mii de ferii de vin. Dînsul își spune, că-i peste măsură să se facă membru. Își are pivnițele sale, pivnițer, specialist în ale vinului. Spunea însă, că de 10 ani decînd există tovărășia vierilor, vinurile sătenilor totdeauna au fost mai cu preț vindute decît ale dînsului.

„Diese Winzer Genossenschaften haben einen sehr guten Ruf und ihr Wein in sehr gesucht.

Vinurile aduse astătoamnă la tovărășie au fost plătite cu 60 Pf. de litră (Risling de Rin). În luna viitoare, își spune un membru din direcțiunea acestei tovărășii, aproape întreg cvantul de vin va fi trimis la Berlin per. 85 Pf. de litră. Va să zică ar fi un venit de 25 Pf. de

litră. Plusul acesta subtrăgîndu-se spesele de adm. (cam 5 Pf. de la litră), se va distribui membrilor în bani gata cu ocazia proximei adunări generale.

În afară de aceste trei tovărășii mai e în comună și un „Consumverein”. Aci sînt 215 membri. Cvota 60 de mărci. Consumul s'ar putea zice că e bolta celor 215 de membri. Scopul acestei bolți nu e ca să câștige mult, ci ca respectivii membri să fie serviți bine și ieftin. Nemembrii nu pot cumpăra deaci nici măcar o cutie de chibrite, ear membrii n'au voe să cumpere de la altă boltă din comună. Dacă cineva ar îndrăzni-o aceasta, atunci primadată ar fi pedepsit cu 20 de mărci, ear a douaoară și-ar perde dreptul de membru, fără ca să i-se reînapoieze cvota. Dispoziția aceasta statutară, își spune parohul local, e cu totul superfluă, deoarece mărfurile din „Consum” sînt nu numai mai ieftine, ci sînt de preferit și după calitate, așa că nu-i trece prin minte niciunui membru să tîrgue defa altă boltă din comună.

Comuna asta mai are și un spital și un azil pentru băeții orfanți ori mai săraci. Ambele sînt susținute de toți locuitorii comunei, dar mai ales din subvenția ce o dau an de an cele 4 tovărășii din comună.

Conducerea azilului și a spitalului e încredințată la 4 surori de caritate. Femeile acestea cercetează, cu dragoste de mamă, pe bolnavii din comună, pe la casele lor. La caz de lipsă veghiază chiar la patul bolnavilor, îngrijindu-i conform statului medical. Bineînțele această o fac la cazuri de morburți mai grele. La spitalul comună sînt transportați și îngrijiți numai cei cu morburți lipicioase ori cei săraci, cari n'au de cine să fie îngrijiți acasă.

Pentruca tinerimea (feciorii) pe deoparte să nu tragă la crîșme Duminecile și sărbătorile după amiază, pe de altă parte să aibă unde să se deprindă la sporturi, comuna a zidit de vre-o 4 ani o frumoasă sală de gimnastică. Aci sub conducerea unui dascăl și a unui fruntaș din comună, fost sergent-major la miliție, băeții să deprind în gimnastică precum și în exerciții militare.

Pentru fetele de la 15 ani însus mai e aci o școală, să îi zicem de „menaj”. În școala aceasta cele 2 învățătoare din comună instruiază fetele în ale fertului, dar mai ales cum trebuie să țină o femeie ordine și bună rînduială la casă.

Toate instituturile acestea sînt puse la cale și conduse de fruntașii comunei: Bürgermeisterei, învățători etc., dar mai ales de cei 2 preoți, cari deși sînt unul catolic celălalt protestant, totuși cînd e vorba de binele poporului, amîndoi sînt numai Nemiși, amîndoi sînt frați. I-am văzut Dumineca trecută stînd unul lîngă altul cu ocazia adunării generale a băncii sătești. Unul e președintele direcțiunii, celălalt e președintele comitetului de supraveghiere, pentru care oficiu n'au absolut nicio remunerațiune.

Mi-a plăcut de ei!

Adrian Oțoiu.

FOILETON.

Norocul lui Moș Toma.

De unde vine mîhnirea părinților.

Vezi dumneata pe creștinul acesta? mă 'ntrebă Moș Toma, arătînd spre drum, pe unde trecea Ion Neagu.

„Ehei? face tot el urmînd mai departe, după ce-mi arăta dorința că vreau să știu istoria creștinului care trecuse. Să nu mai dea Dumnezeu nici dușmanilor zilele pe cari le-a ajuns cumătru Ion Neagu. Că vezi, i-am botezat și lui un băiat și i-am dat numele meu, — îl chiamă Toma, ca pe mine. Pe atunci o ducea Romănul bine, avea birlogul lui, că-i trăia nevasta. Avea pămînt de patru bof, dat la 64, avea casă și gospodărie temei. Finu Toma a murit demult, și, Doamne eartă-mă, poate a fost mai bine c'a murit. Ar fi făcut poate și el nelegiuirea, pe care o fac ceilalți feciori ai lui cumătru Ion, de chiar îl și bat de-abinelea!

— Nu te uita mirat la mine! Demulteorî mă gîndesc eu și zic: „Doamne, cum îi mai rabzi pe pămînt?!” Biată cumătra Frusina a murit tocmai cînd începuse să-și dea feciorii la casele lor. A stîns-o Dumnezeu, se vede, ca să nu maf ajungă și ea zilele lui bărbatu-său. Decît, ear mă 'ntorc și zic: Cum își așterne omul, așa doarme! Alde cu-

mătru, amîndoi, au avut o mare slăbiciune față de copii. S'au lăsat orbiți de dragostea părintească și nu i-au strunit de mic!

„Mă rog, și-o spune eu dumitale una și bună: Nu se poate ființă pe pămînt, care să nu-și dragostească puif. Chiar și bufița (buha) se laudă că „ocheșei și frumușei” ca puif ei, nu se mai află pe lume. Așa și cu omul: Cît ar fi de sluși și de urîți niște copii, dacă sînt ai tăi... și se par frumoși și și-s dragi. Dar vezi, omul mai are și minte, nu numai inimă. Nu trebuie să te lași orbit și să nu iai sama de urmările copiilor tăi. Și eu mi-am iubit și mi-am dragostit copii, dar vezi că eu mă opriam cînd trebuie. Copii simt nevoe de mingărea părinților, cînd se lovesc sau cad jos, ori se îmbolnăvesc, ori au o durere oarecare. Trebuie să vadă copii că iai parte la bucuriile și durerile lor! Un lucru însă trebuie păzit: Să nu bați în struna alintării lor. De-î deprinzi cu alintarea, să știi că după alintare vine îndărătnicia, neascultarea. Dar neascultarea copiilor arată că nu mai sînt ei în puterea poveței tale, ci tu ești în stăpînirea lor. Așa a pățit alde cumătru Ion. Numai să vezi și să judeci!...

Copii, ca copii, se joacă unii cu alții, se iau la sfadă uncorî, ba chiar se iau și la bătaie, — și asta tot dela joacă.

Alintăturile de copii ai lui cumătru, ar fi vrut să se lege de ceilalți copii și aceia să rabde.

Dar vezi că și copii ceilalți nu le puteau suferi nezurile lor și-i luau frumușel la bătaie. Mie, cînd veniau al mei să se jeluiescă și să-mi spue că i-au bătut alți copii, mă uitam la dîșii să vad de nu cumva li-i scrintită o mîna ori un picior, ori de nu-s loviți în ochi... își călcam pe inimă, își ascundeam mînia contra celor ce le-au făcut durerea și-i luam tot pe dîșii la trei parale. Incepeam să-i judec așa: Dacă v'afți legat voi de dîșii, cu vorbe rele, ori cu hîrțuiala... bine v'au făcut; ear de s'au legat ei de voi, tot bine v'au făcut; altădată să încunjuțați pe copii hărtăgoși!

Alde cumătru nu făcea făcea așa. Li-se părea că se prăpădește lumea dacă vre-un copil ar fi dat un brînci, ori ar fi atins o alintătură de-ale lor. Fuga prindeau pe unul din cei cu pricina, îi luau la bătaie. Copilul bătut de dîșii, se ducea la părinții lui și se jeluia. De aici ceartă și dușmănie între oameni în toată firea din pricina că li-s'au bătut copii.

Copii nu țin mînia. Acum se bat, peste un ceas se joacă din nou; părinții lor însă își poartă dușmănie. Ear dacă dușmănia mai crește și din alte pricină, apoi dușmanului nu-i pare bine să dai înainte; tot mai rău ar vrea să te vadă. Azi îți vine porcul cu șoldul tăiat; mîine îți vine boul cu piciorul tîrîș, poimîine te pomenești că-ți ia foc gospodăria. Mă rog: dușmănia nu cunoaște la omenie!

Dela „Asociațiune“.

Comitetul central în ședința sa ținută la 6 April a. c. a decis ca înmormintarea răposatului președinte Iosif Șterca Șuluțu să fie descrisă amănunțit în revista „Transilvania“, publicându-se toate cuvântările funebrele și toate telegramele de condoleanță primite de biroul Asociațiunii. Totodată a luat dispoziții pentru procurarea unui portret al fostului președinte ce se va afișa în sala de ședințe a comitetului central, alături de portretele celorlalți președinți.

În aceeași ședință a autorizat pe dl Oct. C. Tăslăuanu să tipărească „Biblioteca populară a Asociațiunii“ în 15.000 de exemplare, fiindcă din cele 10.000 de exemplare tipărite abia mai sînt în deposit cîteva sute. Secretarul Oct. C. Tăslăuanu a mai făcut următoarele propuneri pentru răspîndirea Bibliotecii: a) să se facă o circulară către toate despărțimentale, ca cu ocazia prelegerilor populare să înscrie cît mai mulți membri ajutători ca abonați ai Bibliotecii. Să se trimită fiecărui despărțiment cîteun deposit din broșurile apărute, pe cari să le plaseze cu ocazia prelegerilor populare și la adunările cercuale, b) Să se facă o adresă către toate băncile noastre ca să primescă în deposit un anumit număr de exemplare, pe cari să le desfacă la clienți, cum fac băncile „Bihoreana“ din Oradea-mare și „Mercur“ din Năsăud c) Conferențiarul agronomic să facă propagandă pentru răspîndirea Bibliotecii cu ocazia prelegerilor ce le ține la sate.

Prin aceste mijloace desigur că „Biblioteca populară a Asociațiunii“ încurînd va ajunge la cifra de 15.000 de abonați. Într'un singur an se vor răspîndi deci în popor peste 150.000 de broșuri, ceiace însumă un pas uriaș făcut de prima noastră instituție culturală penru educația țărănimii. Îndemnăm și noi pe toți cărturarii să stăruie din răspunerii pentru răspîndirea „Bibliotecii populare a Asociațiunii“.

ECONOMIE.

Adunarea generală a băncii de asigurare „Transsylvania“ a avut loc la 9 April c. în sala magistratului din Sibiu, sub președinția *Dr. W. Bruckner*. Adunarea a fost foarte cercetată. Din raportul operațiunilor din anul 1910 se constatat un rezultat deosebit de favorabil. S'a primit en bloc modificarea statutelor, în senzul căreia pe viitor orcare asigurat garantează numai cu plățile premiului anual. Astfel „Transsylvania“ ajunge în rîndul celor mai salutare instituții economice din țară, fiind pusă exclusiv numai în interesul asiguraților ei, după chipul cum se practică în Germania. „Transsylvania“ e condusă cu cumpăt și cu o consecvență de fer, satisfăcîndu-și clientela în mod ireproșabil. Sub conducerea abilului și director *V. Suci* „Transsylvania“ e cunoscută deja pretutindeni ca una dintre cele mai cinstite bănci de asigurare. Pentru zelul ce se depune întru înaintarea uimitoare

În vremea asta, copil alde cumătru Ion cresc cu capul plin de gîrgăuni, fără stăpînire, fără rușine și frică de Dumnezeu și de oameni. Cînd s'au trezit alde cumătru și au deschis ochii... era prea firziu.

Băiatul cel mai mare, flăcău, într'o ceartă cu alt flăcău, i-a dat un ciomag în cap și l-a ucis. Și azi e la pușcărie. De amarul lui, cumătra s'a îmbolnăvit, a zăcut cît a zăcut și a murit. Al doilea fecior, dus în oaste, umblă dezertor prin țara rusească. Cel al treilea s'a însurat, dragă Doamne; dar cred eu, după socoteala mea, că mai bine își rupea gitul de mititel, decît să mai facă ce-a făcut.

Într'o noapte vine cel dezertor, trece Prutul pe furiș și zor nevoe să-i dea partea lui în bani, că nu se mai întoarce 'napoi în țară. Deunde să ia bietul cumătru bani să-i dea lui la vreme de noapte? Il ia la bătaie spînzuratul de dezertor, îl lasă mai mort și dus îi și-acum. Celalalt, dacă vede că un frate îi în pușcărie, altul îi dezertor, se lasă și el sub stăpînirea diavolului, ia și el la bătaie pe tatăl-său, ca să-i dea în stăpînirea lui tot pămîntul. Bietul cumătru cu inima friptă după ceialalt, nădăjduște că tot s'or întoarce; ear acum la bătrînețe, îl dat afară și din casă și umblă pe la ușile oamenilor, din pricină, cum ți-am spus, că și-a crescut copiii răzgîiați, și și-a deschis ochii prea firziu.

(Albina)

Spiridon Popescu.

a acestui institut, absolut solid, a mulțumit membrul român *Iuliu de Bardossy*, ear celelalte osturi ale adunării le-a tîlmăcit, într'o românească corectă, președintele *Dr. Bruckner*, care încheiînd adunarea, a mulțumit membrilor cari au luat parte.

Convocare.

P. T. Domnii membri fundatori, ordinari și ajutători ai „Reuniunii învățătorilor români gr. or. din dieceza Caransebeșului“, aparținători despărțimentului Garansebeș, precum și toți amicii școlare și doritorii de înaintarea cauzelor noastre școlare, sînt pe această cale invitați a lua parte la prima adunare gen. a despărțimentului, ce se va ține **Luni în 417 April a. c.** la 10 ore a. m. în școala de aplicație a Institutului nostru pedagogic diecezan, pe lingă următorul

PROGRAM:

1. „Despre ținutul rîului Timiș“, prelegere practică din Geografie, ținută cu elevii din cl. III. elem. de inv. Pavel Jnmanca.
2. „Az ember törzs részei“, prelegere practică din limba maghiară, ținută cu elevii din cl. II. el. de prof. Ilie Orzescu.
3. Deschiderea adunării.
4. Constatarea membrilor prezenți.
5. Recenziune asupra prelegerilor ținute.
6. „Datorințele extrașcolare ale inv.“, disert. de inv. Gh. Cătană.
7. Raportul bibliotecarului.
8. Raportul casierului.
9. Inscrierea membrilor noui.
10. Propuneri.
11. Alegerea noului comitet.
12. Defigerea locului și timpului proximei adunări.
13. Alegerea comisiunii pentru verificarea protocolului.
14. Închiderea adunării.

Se observă, că membrii învățători, cari nu vor participa la adunare, vor fi pedepsiți conform regulamentului.

Caransebeș, la 24 Marte (6 April) 1911.

Ștefan Jianu,
președinte.

Pavel Jumanca,
notar.

FELURIMI.

Un cine ca împărțitor de ziare. În Paris este un cine, care avînd o cotărită în gură, împarte ziarele. Stăpîna cinelui este proprietară a unei librării. Pe cine îl cheamă Dick și împarte așa de bine ziarele, încît toți abonații sînt mulțumiți cu el. Stradele, numărul caselor și treptele nu le zîmtește niciodată și știe și aceia, că fiecărui abonat ce ziar să-i dea. lubește zahărul, demulțorii s'a încercat cu zahăr a-l lua ziarele, dar nu-l poate nimeni înșela, căci își îndeplinește serviciul cu credință și-și păzește ziarele cum își păzește viața.

CRONICA.

Sinodul protopresbiteral gr. or. rom. al tractului Oravița s'a ținut Joi în sala școlărie primare ort. rom. din localitate. După deschiderea sinodului M. O. D. protopop-președinte face parentarea înduioșătoare a membrilor răposați: preot *Ion Petrović* și a inv. și fost comisar școlar *Gheorghe Tunea*, (înlocul căruia se verifică nou alesul membru din Varadia inv. Ion Alexandrescu), cărora li-se exprimă condoleanțele prin sculare. Din raportul protopresbiterului, luat întreg la cunoștință, după mai multe discuții lămuritoare, am reținut, că în cursul anului ăstui s'au născut în întreg tractul: 250 copii legitimi și **324 copii nelițimi**; numărul concubinatelor: 1408; mai departe 17 cazuri de moarte silnică; descreșterea populațiunii e de 123 suflete; numărul copiilor cari nu frecventează deloc școala (de toate zilele și cea de repetiție): 574. Eată ce-a dat anză la discuții, și ținem a ne face și noi la rîndul nostru datorita combătînd energic atita stricăciune omenească. După citirea și aprobarea și a raportului epitropiei protopresbiterale, s'a luat hotărîrea ca urcîndu-se paușalul cancelariei protopresbiterale, în viitor raportul general să se tipărească și împărțiască la toți membrii sinodului, spre a putea fi astfel studiat prealabil.

La sfîrșit Veneratul nostru protopop *Alex. P. Popović* încheiînd sinodul, în cuvinte pătrunzătoare apelează la bunul simț al conmembrilor, că și urmașului său să le fie devotați, lucrînd

cu aceiași dragoste de neam și de lege la înaintarea bisericii noastre strămoșești.

Tot cu asemenea neajunsuri s'a ocupat și Sinodul protopopesc gr. cat. rom. ținut Mercuri în școala gr. cat. din Oravița-rom., unde vrednicul preot Andrei Moise din Surduc a arătat într'o eminentă disertație felurite scăderi și modul lor de îndreptare. Sinodul acesta, prezidiat de părintele protopop *Victor Poruțiu*, a fost foarte bine cercetat.

P. S. L. părinții Episcopii *Dr. Vasile Hossu* și *Dr. Miron E. Cristea* au primit cu toată dragostea părintească postul onorific de patroni ai Expoziției din Lugoj.

Fetița *Claudia*, fiica de doi anișori a părintelui *Petru Sîntoma* din Secaș, valorosul nostru prietin și colaborator, chinuită de un morb neîndurător, a încetat din viață. Transmitem părinților îndurerați sincere condoleanțe.

Fruntașul țaran *Gheorghe Stan* din Cacova a fost înmormîntat, cu mare pompă funebrelă, Dumineca trecută.

Eri a fost înmormîntat sârmanul C. Wunder, proprietar de tipografie și redactorul foii „Oraviczer Wochenblatt“ ce apare în al 40 an. Răposatul a fost de mai multă vreme suferînd. A fost un om blînd, cu gînduri senine și cu sentimentul datoriei ce caracterizează rassa germană. Odihniască în pace!

Marea răscoboală a finanților din Oravița, în urma căreia, descoperîndu-se abuzuri cu ridicata, au fost suspendați și deținuți autestătătorii oficiului fin. din localitate, e deja comentată amănunțit și în foile din capitală.

Bravul nostru amic și colaborator, preotul *Aurel Popović* din Ticvaniul-mic, fiind apărut cu nădejde de distinsul avocat d. *Ion Micu Roșiu*, a fost achitat la tribunalul din Biserica-albă într'un proces, ce i-a pricinuit dcalfel destulă mîhnire sufletească, vîzîndu-se pîrit de sătenii lui.

Învățătorii din despărțimentul Bocșa al Reuniunii învățătorilor români dela scoalele conf. ort. rom. din dieceza Caransebeșului își țin de cea mai plăcută datorință a mulțumi și pe această cale Reuniunii de citire și cîntare din *Fizeș* pentru suma de 100 cor., — venitul curat al concertului împreunat cu teatru, aranjat cu ocaziunea adunării despărțimentului nostru acolo, a binevoit a o dăru pentru înființarea bibliotecii despărțimentului, precum și pentru primirea frumoasă și neobicinuită până acuma, de care am fost împărțiași. Îndeosebi mulțumim inimioșilor preoți d-nilor *Iosif Pascu* și *Victor Sciopone*.
Prezidiul.

Bibliografie.

Din editura Librăriei Leon Alcalay, „Biblioteca pentru toți“ a ieșit o admirabilă carte nouă „Tradiții și Legende populare“ de *Ovid Deusușianu*. Prețul 30 bani. O recomandăm cu toată căldura cititorilor neștri. Se poate căpăta la toate librăriile române.

Editor-proprietar: **Gheorghe Jianu.**

Redactor-responsabil: **Ilie Oravițanu.**

Nr. 30/1911.

Licitațiune minuendă.

Pentru zidirea unei sale de învățămînt în comuna Ciudanovița, protopresbiteratul Oraviței, se escrie licitațiune minuendă, care se va ține la 25 April (8 Mai st. n.) a. c.

Prețul de esclamară e 6050 cor. 60 fil., din care sumă comuna bis. dă peatra recerută, cu prețul stipulat în „Specificațiunea speselor“.

Reflectanții au a depune înainte de licitație vadiul de 10% din suma de esclamară, — ear diurne, viatic și spese de călătorie n'au dreptul a pretinde.

La licitație se vor admite numai oamenii experți.

Planul, specificațiunea de spese și măsurii se pot vedea în orice zi la oficiul parohial.

Ciudanovița la 30 Marte (12 Apr. st. n.) 1911.

Pentru comitetul par.

Ion Toader,

preot.

1911 B: 124/4 număr.

Ö felsége a király nevében!

Az oraviczabányai kir. járásbiróság mint büpfenyítő bíróság becsületsértés vétségével vádolt Haska Miklós elleni bűnügyben Dr. Schul Armin kir. járásbíró személyében Haska Miklós vádlott Pokrian A. Miklos magánvádoló, valamint Dr. Co:neanu Péter ügyvéd mint védő és Dr. Grop:rianu Mihály ügyvéd mint magánvádoló képviselője jelenlétében 1911 évi márczius hó 00 napján megtartott nyilvános tárgyalás a vád és védelem meghallgatása után a következőleg:

It élt:

A kir. járásbiróság Haska Miklós 68 éves, gör. kel. vallásu, vagyonos, oraviczabányai lakos vádlottat bűnösnek mondja ki a btkv. 261 §-ában ütköző becsületsértés vétségében amelyet azáltal követett el, hogy Oraviczabányán 1911 évi január hó 28-án magánvádolóhoz irt levélben azon kifejezést használta magánvádolóval szemben „annyit tudok, hogy a pálinkával megcsaltál és azért a nevezett vádlottat a btkv. 261 §-a alapján az 1892. XXVII t. cz. 3 §-ában megjelölt czélokra fordítandó és 15 nap alatt külbombeni végrehajtás terhe mellett a bíróság vezetőjénél lefizetendő behajthatatlanság esetén a btk. 53 §-a alapján 1 (egy) napi fogházra átváltoztandó 10 (tíz) korona pénzbüntetésre ítéli.

Bp. 480 §-a alapján kötelezi vádlottat, hogy az esetleg felmerülő bűnügyi költségeket az 1890-dik XLIII. t. c. 9. §-a rendelkezéséhez képest az államkincstárnak megfizesse.

Kötelezi vádlottat, hogy utanjárási költségeket czimén a Bp. 480 §-a alapján a magánvádlóknak összesen 22 K. és pedig 15 nap alatt és végrehajtás terhe alatt megfizessen.

A Bp. 485 §-a alapján Dr. Grop:rianu Mihály ügyvéd díjait 20 K-ban alapítja meg saját feleivel szemben. A pénzbüntetés végrehajtását az 1908: 36 tcz. 1 §-a alapján felfüggeszti.

A Btk. 277 §-a alapján magánvádoló feljogosítottatik, hogy ezen ítéletet egész terjedelmében az Oraviczabányán megjelenő „Progresul“ heti lapban a vádlott költségére közételhesse.

Oraviczabányán 1911 évi aprilis hó 5-én.

Dr Schul.
kir. járásbíró.

Premiat cu marele premiu Garnd Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosească **crema americană, pudra americană și săpunul american**, care depărtează de pe față și de pe mini orcefel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebuintate până acum. Se capătă la: **Apoteca Sfântul Gheorghe în Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein).
Prețul unui borcan de cremă americană 1 coroană. Prețul pudrei americ. 1 cor. 50 fil. Prețul săpunului americ. 80 fil. Incontra durerii de dinți mai bune sint pi-căturile americane. Prețul 1 cor.

De paști

ofer On. public din Oravița și jur

haine bărbătești și pentru copii, pardisiuri, ghete (păpuci) și pălării pentru domni, dame și copii; toffelul de

albituri

cămăși, gulere și manșete (bertițe) crauate, geamautane de mină și pentru călătorii, înfine:

postav de haine 120 cm. de lat riful fl. 0-33
1 vig de pinză de specialitate 15 rif „ 3-50
1 vig Canavas, de cea mai bună calitate 17 1/2 rif „ 4-50
Delen, bun, de spalat „ 0-19
Pinză netedă, bună, pentru haine „ 0-27
Ștegarie curate de ață, de calitate bună „ 0-19
Ciorapi, buni, pentru bărb., 6 părechi „ 1-26
Ciorapi, buni, pentru dame 6 părechi „ 1-02

În provincă trimiț, la cerere, marfă pentru ales!

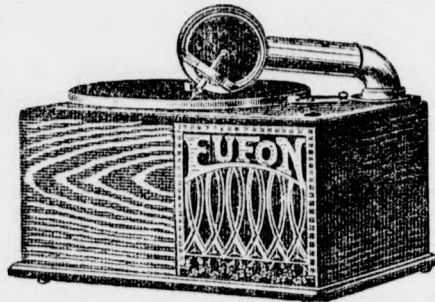
Pentru ceiace nu convine, trimiț banii îndărăt. Cu stimă

IULIU WEISZ, magazin de modă, Oravița

Senzatie! O mare noutate!

Eufon

Mașină de vorbit, fără tolcer.

Tolcerul sunetului lipsește, fiind înlocuit printr'un fund de rezonanță, prin ceiace s'a dobîndit o reflectare naturală, înlăturîndu-se din acest Eufon sunetul supărător. — Prospece gratis și franco. In depozit aparate de 12 tipuri, dela cele mai ieftine, până la cele mai fine, începînd dela 50 cor. însus. Mare asortiment în plăci duble, cum și in diverse ace pentru Gramofoane.

M. Atzinger & Comp.
Oravița.

La

Tipografia „Progresul”

în Oravița

se capătă

toffelul de tipărituri,
cu prețuri absolut solide.

Hoți!?! sînt ceice fură, ear cine? n'a cumpărat încă dela noi o Obligațiune de câștig cu premie convertată dela Banca Hipotecară Ungară

acela să nu se mai răsîndiască mult, cacî își bate numaî joc de norocul propriu. Aceste Obligațiuni, sau Lozuri, cum le mai numește plebimea, se vînd ca pînea caldă, din care cauză le crește prețul pe zi ce merge, și pentru a înlezni cumpărarea lor, noi le vindem de prezent pe

33 rate lunare de cîte 6 coroane și le recomandăm pentru tot natu, să cumpere celpuțin o bucată, dacâ vrea să câștige suma de **Cor. 300.000**

care este câștigul principal la tragerea proxima, ce va fi deja în 11 April 1911.

Cine ne trimite până la acest termen suma de 6 cor., acela va lua parte și la tragerea aceasta. Dimeni să nu întirzie! Tot natu să-și încerce norocul!

Aceste hirtii de valoare oferă cele mai mari șanse de câștig! **Annual 6 trageri:** 25/II., 25/IV., 25/VI., 25/VIII., 25/X., 27/XII. Eată câștigurile principale: Cor. 1.000.000, 500.000, 300.000, 100.000, 75.000, și o mulțime de câștiguri mai mici, cari ajung în fiecare au la sorți II.

Indată ce ni-se asignează suma de 6 cor., ca rata prima, i-se trimite cumpărătorului Lista de trageri, legală, în care se induce Seria și Numărul Obligațiuni de câștig ce i-s'a vîndut. Deja după achitarea ratei prime cumpărătorul e îndreptățit la toate tragerile și câștigurile cu cari s'ar trage la sorți obligațiunea lui, il privesc numaî pe el. După achitarea tuturor ratelor i-se trimite Obligațiunea de câștig originală, care până atunci se păstrează în cassa noastră de fer, subt controla statului. Aceasta are o valoare permanentă și se poate vinde orcînd cu prețul de bursă.

Comandele se pot face pe couponul dela mandatul poștal (asignațiunea de bani) cu care sînt a se trimite 6 cor. ca rata prima. Pentru plățirea celorlalte rate vom trimite p. t. cumpărătorii cecuri poștale, prin cari cruță speșele de porto.

Tot lozul trebuie să câștige!

Oameni buni! Cînd Vă stă norocul cu coșul plin la ușa, nu vă răsîndiți mult, ci puneți mîna pe el! Decî nu întirziați cu trimiterea ratei prime, înainte de tragerea din 25 April 1911!

Cu deslușiri stăm (gratuit) la dispoziția fiecăruia. Comandele sînt a se adresa către:

ÚSTREDNA BANCA ucastinny spolok, Budapest, Sas-utca 24. sz.